

K-a s Růženou T-ovou bylo dne 30. září 1919 — hledíc k tehdy platnému brannému zákonu ze dne 5. července 1912, čís. 128 ř. zák. a prováděcímu nařízení ze dne 27. července 1912, čís. 153 ř. zák. (viz po této stránce § 67 zákona ze dne 19. března 1920, čís. 193 sb. z. a n.) platně uzavřeno a jest opačný názor dovolání právně mylným. Důsledkem toho odvolací soud právem manželství Josefa K-a s Žofií B-ovou uzavřené dne 15. dubna 1922 pro překážku §u 62 obč. zák. prohlásil za neplatné (§ 28 zákona ze dne 22. května 1919, čís. 320 sb. z. a n.), a bylo proto dovolání zamítnuto jako neodůvodněné.

Čís. 5264.

Společenstva dle zákona ze dne 9. dubna 1873, čís. 70 ř. zák.

Není závady, by ve stanovách nebylo ustanoveno, že vyloučený člen vystupuje z družstva dnem právoplatného vyloučení, zvláště když i ručení vyloučeného člena jest stanovami upraveno způsobem přípustným po zákonu.

Předmětem podnikání družstevního nemůže býti takové ukládání úspor, jež se kryje se zvyklostmi ústavů, které provozují výlučně nebo z převážné části úvěrní obchody (zákon ze dne 10. října 1924, čís. 239 sb. z. a n.).

Provozování společenstevního podniku nelze svěřiti i nečlenům a to ani na dobu přechodnou. To ovšem netýká se prací podřadného druhu.

Pokud zvolené představenstvo nemůže samo provést změnu stanov, třebaš bylo k tomu zmocněno.

(Rozh. ze dne 11. září 1925, R I 608/25.)

Rejstříkový soud zamítl usnesením ze dne 27. března 1925 žádost »Výrobního družstva dělnických dlaždičů pro X., zapsané společenstvo s r. o.«, o zápis nových stanov. D ů v o d y: 1. Ustanovení §u 2 stanov písm. e), podle něhož účelu družstva má býti dosaženo mimo jiné přijímáním a úrokováním členských úspor, je nepřipustné, neboť nelze dovoliti sloučení činnosti po většině hospodářské s přijímáním úspor od členů, když ve smlouvě společenské podrobná ustanovení o přijímání, zúrokování úspor od členů, o jich správě, bezpečném uložení atd. vůbec chybí a obmezené ručení pro jistotu úspor těch žádných záruk nepodává. Ostatně vzhledem k zákonu ze dne 10. října 1924 čís. 239 sb. z. a n. bylo by nyní nutno ve stanovách výslovně uvést, že úspory od členů mohou býti ukládány pouze na knížky členské jako zápůjčky (nikoliv snad na vkladní knížky), neboť jedině tohoto případu onen zákon se netýká. 2. Ustanovení §u 2 poslední odstavec stanov, podle něhož činnost družstva se neobmezuje jen na členy, nýbrž za jistých podmínek mohou býti zaměstnání i nečlenové, je nepřipustné, ježto vlastní spoluúčast členů na podniku je v každém případě nutná a družstvo, při němž členové sami na společném podniku nejsou činnými a provozování podniku jiným osobám, nečlenům, přenechávají, nemůže

býti uznáno za společenstvo ve smyslu zákona. 3. Ustanovení §u 9 stanov, podle něhož vyloučený člen vystupuje z družstva dnem právoplatného vyloučení, jest nepřipustné, ježto i v případě vyloučení končí členství posledním dnem správního roku, kdy vyloučení se stalo (§ 54 odstavec druhý, 55, 77 odstavec první, § 78 zák. o společenstvech). Rozkladu do tohoto usnesení rejstříkový soud usnesením ze dne 8. května 1925 nevyhověl a, poukávav k důvodům usnesení ze dne 27. března 1925, uvedl dále v důvodech: 1. Pokud se týče úspor členů, poukazuje se na zákon ze dne 10. října 1924, čís. 239 sb. z. a n., podle něhož vklady na knížky smějí nyní přijímati jen ústavy, uvedené v §u 2 zákona, mezi jinými jen úvěrní společenstva (družstva) a to jen taková, která podle svých stanov i ve skutečnosti provozují výlučně nebo z převážné části úvěrní obchody. Při tom dlužno poukázati na to, že — jak ve vládním návrhu, tak i ve výborové zprávě senátu k zákonu bylo zdurazněno — za vkladní knížku považovati dlužno každou stvrzenku o súročitelném peněžním vkladu, která musí býti předložena, má-li býti vklad vyplacen, že pod tento pojem nespádají členské knížky společenstev, která od členů přijímají zápujčky a stvrzují příjem a splacení zapužčených částek, a že zákon, »aby nemohl vklady na knížky přijímati kdokoliv«, přesně nyní vyznačil, které ústavy smějí přijímati vklady a vydávati vkladní knížky. Poukaz stěžovatelův na výnosy, v rozkladu uvedené, jest za nynějšího stavu zákonodárství zcela bezpředmětným (viz Dr. Dvořák »Nové zákony o peněžnictví« 1924 str. 77). 2. Pokud se týče §u 2 poslední odstavec stanov, nutno činiti rozdíl mezi otázkou, zda družstvo smí provozovati obchody i s nečleny, a mezi otázkou, zda kromě členu i nečlenové mohou v družstvu býti bezprostředně činní. A v tomto případě se jedná jen o rozhodnutí této druhé otázky. 3. Pokud se týče vyloučení členu, § 55 zákona o společenstvech jedná o právech a povinnostech vystupujícího členu vůbec, v §u 5 čís. 4 zákon pak označuje slovem »vystoupení« všechny způsoby zániku členství, t. j. výpověď, úmrtí a vyloučení. § 55 zákona zná »vystoupení« jen na konci správního (obchodního) roku. Z ustanovení zákonných (§ 54, 55, 77, 78, 5 čís. 4) jest tudíž zřejmo, že dnem vyloučení myslí zákon vždy jen poslední den správního roku, v němž byl člen vyloučen. Tím dnem také končí členství (den ukončení členství) a vyloučený člen ručí také za všechny závazky, vzniklé až do dne vyloučení, t. j. dne ukončení členství. S tím nelze ovšem — jak stěžovatelé nesprávně uvádí — stotožňovati den ztráty členství, t. j. den, kdy byl člen vyloučen. (Viz souhlasnou literaturu: Stross Das österr. Genossenschaftsrecht 1887 str. 189, JUDr. Stibic: Nástin družstevního práva 1921 str. 16, prof. JUDr. Wenig: Příručka obchodního práva 1921 str. 278, Scheiner: Handels- u. Genossenschaftsregister II. díl str. 261, Pisko Lehrbuch des österr. Handelsrechtes 1923 str. 458). 4. Zvolené představenstvo, ač zmocněno k provedení změn valnou hromadou, nemůže změny stanov samo provést, neboť vady vytčené nejsou snadno napravitelnými, vyžadující změny smlouvy společenské, na nichž se musí usnésti valná hromada § 33, odstavec druhý cit. zák. (rozh. nejv. soudu ze dne 6. září 1922 R I 1017/22 sb. n. s. čís. 1819, které se týkalo zcela obdobného případu). Rekurzí soud nevyhověl rekursu, poukávav k důvodům

usnesení ze dne 27. března 1925 a ze dne 8. května 1925. Nejvyšší soud vyhověl dovolacímu rekursu, pokud usnesením rekursního soudu byla zamítnuta žádost o zápis nových stanov do společenstevního rejstříku z důvodu, že ustanovení §u 9 stanov, podle něhož vyloučený člen vystupuje z družstva dnem právoplatného vyloučení, jest nepřipustné, a změnil napadené usnesení v ten smysl, že tento důvod zamítnutí žádosti odpadá; v ostatním dovolacímu rekursu nevyhověl.

D ů v o d y:

Rejstříkový soud zamítl žádost stěžujícího si družstva za zápis nových stanov, poněvadž některá jich ustanovení shledal po zákonu závadnými. Pro nejvyšší soud přicházejí v úvahu již jen předpisy stanov, v odůvodnění usnesení rejstříkového soudu ze dne 27. března 1925 a ze dne 8. května 1925 pod čís. 1 až 3 uvedená. Mimo to napadá rekursující družstvo také rozhodnutí rekursního soudu, pokud jím potvrzen byl výrok soudu pivého, že není nepřipustno, aby nařízené změny stanov provedlo představenstvo. Jde o souhlasná usnesení nižších soudů v nesporném řízení a proto jest dovolací rekurs přípustným jen za podmínek §u 16 čís. patentu ze dne 9. srpna 1854, čís. 208 ř. zák. Nejvyšší soud shledává dovolací rekurs odůvodněným pro zřejmý rozpor se zákonem jen v bodě třetím citovaných usnesení, a to z těchto důvodů: Nežte sdíletí názor nižších soudů, že by bylo nepřipustným ustanovení §u 9 stanov, dle něhož vyloučený člen vystupuje z družstva dnem právoplatného vyloučení, poněvadž prý i v případě vyloučení končí členství posledním dnem správního roku, kdy se vyloučení stalo. Nutno rozlišovati mezi dobrovolným vystoupením a vyloučením člena družstva, jež rozeznává i § 5 čís. 4 zákona ze dne 9. dubna 1873, čís. 70 ř. zák. Onen případ upravuje § 77 cit. zák., dle něhož společenstevní poměr může skončiti teprve po uplynutí závodního roku. Takového ustanovení pro případ vyloučení člena však zákon nemá, poněvadž již z pojmu a z účelu vyloučení člena, jehož další setrvávání ve společenstvu mohlo by býti škodlivým, vychází, že musí působiti již okamžikem, kdy se stalo. Takovouto úpravu smlouvou připouští zákon v §u 5 čís. 4. Tomu nikterak nejsou na závalu ustanovení §§ 78 a 79 zákona, jež určují jen dobu ručení člena společenstva s ručením obmezeným, když přestal býti členem družstva, a dobu, kdy musí býti vyplaceno jeho pohledávání ze společenského poměru. Stanovy vyhovují tudíž po této stránce zákonu, zvláště když i ručení vyloučeného člena stanovami jest upraveno způsobem po zákonu přípustným. (Rozh. čís. 4156 sb. n. s., A. Cl. čís. 2390). Jinak jest stížnost neodůvodněna a stačí ku správným důvodům napadeného usnesení vzhledem k vývodům dovolacího rekursu uvésti ještě toto: K čís. 1. usnesení rejstříkového soudu: Že nejde o pouhé poskytování zápůjček družstvu jeho členy, vychází již ze znění stanov, kde se mluví o »podporování spořivosti členů přijímáním a úrokováním členských úspor«, a také z obsahu »Řádu pro členské úspory«, kde není ani slova o zápůjčce a kde celá úprava ukládání úspor, zejména způsobu jich přijímání a vydávání kryje se úplně se zvyklostmi ústavu (družstev), které provozují výlučně nebo z převážné části úvěrní ob-

chody (srv. zejména §§ 4, 5, 8, 10, 11 řádu). To, co stěžující si družstvo obmyslí a ve stanovách v §u 2 e) zřejmě vyjadřuje, bylo by tedy obcházením předpisu §§ 1 a 2 zákona ze dne 10. října 1924, čís. 239 sb. z. a n., a právem oba nižší soudy návrh na zápis této změny stanov ve společenstevní rejstřík zamítly. K čís. 2 usnesení rejstříkového soudu: I v tomto směru dlužno přisvědčiti právnímu názoru nižších soudů, že právní povaha družstva nepřipouští, by bylo provozování společenstevního podniku svěřeno také nečlenům. Odporovalo by to zásadě §u 1 zákona ze dne 9. dubna 1873, čís. 70 ř. zák., dle něhož »družstva jsou spolky s neuzavřeným počtem členů, jichž účelem jest podporovati výdělek neb hospodářství členů společným provozem závodu...« Členové družstva musí tedy býti účastněni na provozu podniku jako takoví. Rozšíření provozu na nečleny bylo by tedy již s podstatou družstva neslučitelné. Při tom zákon nepřipouští výjimek, nerozeznává zejména účast nečlenů trvalou a přechodnou, nýbrž obmezuje činnost družstva vubec jen na členy. (Srv. A. Cl. 2561.) Tomu není na závadu ani ustanovení §u 85 zákona ze dne 25. října 1896, čís. 220 ř. zák., jenž sleduje jen účely daňové. Není ovšem vyloučeno, by při provozu závodu členy nebylo použito pro práce druhu podřadného sil pomocných, jež nejsou členy družstva (výpomocných prodavačů, osob služebných, nádeníků atd.). Rozsah činnosti výpomocných sil dle §u 2 není však stanovami vubec vymezen a není také jeho poměr k družstvu přesně upraven. K bodu 4. usnesení rejstříkového soudu ze dne 8. května 1925. Pokud nižší soudy prohlásily za nepřijatelné, by v tomto případě provedlo příslušné změny stanov představenstvo, třeba že bylo ku změnám valnou hromadou zmocněno, sdílí nejvyšší soud i tu právní názor soudů nižších stolic, i jeho odůvodnění a poukazuje ku svému rozhodnutí čís. 1819 sb. n. s.

Čís. 5265.

K zápisu zrušení veřejné obchodní společnosti, likvidační firmy a likvidatorů stačí opověď i jen jednoho veřejného společníka.

(Rozh. ze dne 11. září 1925, R I 685/25.)

Veřejný společník Julius K. opověděl u rejstříkového soudu zrušení a likvidaci společnosti a navrhl za likvidatory dosavadní veřejné společníky sebe a Reginu S-ovou. Rejstříkový soud vzal opověď na vědomí, rekursní soud k rekursu veřejné společnice Reginy S-ové zrušil napadené usnesení a uložil rejstříkovému soudu, by, vyčkaje pravomoci, dále po zákonu jednal. Důvody: Zrušení společnosti musí býti podle čl. 129 obch. zák. opovězeno k zápisu do obchodního rejstříku a má obchodní soud účastníky, t. j. společníky k opovědi donucovati. Společníci jsou pak také povinni dle čl. 135 obch. zák. opovědět likvidatory ku zápisu do obchodního rejstříku. Z toho následuje, že skutečnosti právě uvedené mohou býti zapsány jen ku opovědi všech účastníků. K opovědi jednoho ze společníků bylo by lze provést zápis jen tehdy, kdyby druhý společník opověď spolupodepsati odepřel